

שבועות פרק שלישי שבועות

כה.

עין משפט גזר מצוה

בז א מיי פ"א מהלכות
שבועות הלכה ב סמג
לאוין רלח טו"ע י"ד
סומן רלח טו"ע א:
בז ב מיי פ"ג מהלכות
נדרים הלכה א סמג
לאוין רלח טו"ע י"ד
סומן רלח טו"ע א:
בז ג מיי פ"ה מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ע רלח טו"ע י"ד
סומן רלח טו"ע א:
בז ד מיי פ"ז מהלכות
נדרים הלכה א סמג
שט טו"ע רלח טו"ע י"ד
סומן רלח טו"ע א:
בז ה מיי פ"ח מהלכות
שבועות הלכה א סמג
שט טו"ע רלח טו"ע י"ד
סומן רלח טו"ע א:
בז ו מיי פ"ט מהלכות
נדרים הלכה א סמג
שט טו"ע רלח טו"ע י"ד
סומן רלח טו"ע א:

אלא כי קתני מידי דהיייל אמירי דבר ממשא ב'. תימה דצוק
מכות (דף עב. וס) דקאמר וליחשב נמי כגון דלמר שבועה
שלא אחרוש ציו"ט ודחיק לנימנר האי תנא לית ליה איסור כולל
ולישני כי הכא דלא קתני מידי דהיייל אמירי דלאו בר ממשא וי"ל
דעדיפא מיניה משני התם:

חומר בנדרים שהנדרים חלים על
דבר מצוה בדבר הרשות.
צ"ב דנדרים (דף ע"ג) נפקא לן
מדכתיב לה' ובריש מסכת נזיר (דף
ה. וס) דרשינן מיין ושכר זיזר
לאסור יין מצוה כיון הרשות ותימה
תרי קראי למה לי הא איתקוש
נדרים וזירות אהדי צריש מסכת
נדרים (דף ע"ג) וי"ל צריש דזירות
אוסר כל יין עליו לנדר חיל אין
מצוה כיון הרשות אבל נדרים שאינו
אוסר עליו אלא המצוה כגון סוכה
ושופר ולולב ותפילין אימא דלא
חיל ואי כתיב נדרים ה"ל לפי שאוסר
המצוה עליו אבל צמיר שאוסר עצמו
על היין לא חיל נדרים וי"ל גופייהו
כשאוסר עצמו הסוכה לא חיל:

מה שאין כן בשבועות. צרק ב'
דנדרים (דף ע"ג) פריך מ"ש
נדר דכתיב כי יזור נדר לה' שבועה
נמי הכתיב או השבע שבועה לה'
ומשני הא דלמר ישיבת סוכה עלי
הא דלמר שלא אשב צכוכה משמע
דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו
ראוי שיחול הנדר שאוסר הסוכה עליו
כקרנן וסוכה אינה מצוה לעשות
מצוה אבל שבועה שאוסר עצמו על
הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד
הוא לעשות מצוה ותימה א"כ מה
חומר יש נדרים מנשבעה שבועה
נמי חילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה
עלי שבועה עליה חלה חפלא עליה
דצוק חפלא עליה חלה נמי שבועה
דלמר דנדרים (דף ע"ג) וצ"ב
ד' נדרים (דף ע"ג) גבי שבועה שוא
צאמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי
שבועה אס לא ראיתי גמל פורח
צאור והדלמר צריש נדרים (דף ע"ג)
אידי דמנא נדרים דמיסתק חפלא
עליה תנא נמי חרמיס דמיסתק
חפלא עליה ולחפוקי שבועה דלמר
נפשיה מן חפלא היינו דהוי נמי כה"ג
דלמר נפשיה מן חפלא אבל נדרים
וחרמיס אינן אלא צענין דמיסתק
חפלא עליה וי"ל דהיינו חומר נדרים
דככל ענין דחל על דבר הרשות חל
על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ
על עצמו אבל כשאוסר עצמו על
החפץ אינו חל אפי' דצוק דקונים
כשאומר קונס גופו על החפץ דקונס
היינו כקרנן ולא שייך על עצמו אבל

בשעת קאמר. הא דלמר' דבר שזדונו לאו לא קתני צמטות
הוא דלמר ושבועת ציטוי חטאת היא: **וליס** זיה מששא. שאישן
ושלא אישן שהשינה אין זה מששא: שאזוק צרו לים לא גרסי'
הכא: **בתני'** אחד נדרים של אחרים. כדמפרש שמתן פלוני
כו': שאין צהן ממש. תרי גווי
משמע שאין צהן ממש כגון שינה
ומשמע שאין צהן הייה כגון שאזוק
צרו לים: א"כ. דדייקת להרע או
להטיב אין לי כו': מריבוי הסכוב.
לכל אשר יצטא ויקרא [ה. גמ' הנדרים
חלים על דבר מצוה. קונס סוכה
שאינו עושה לולב שאינו נוטל אסור
ובנדרים מפרש טעמא צפרק וחלו
מותרין (דף ע"ג): מה שאין כן
בשבועות. כדמתן צמטתי' [ה. וילין לה
לקמן (דף ע"ג). מקראי: נדר אינו
חל על השנייה כגון קונס שאינו יאן
דקונס לשון הקדש הוא וחמאי
ליחול הקדש אבל קונס עיני
צשינה חל אפי': מלקין אותה.
משום שבועת שוא דדבר שא"כ
הוא ומשנבע יתמה לשקר. אלמא
לאו שבועת ציטוי הוא דקתני וישן
לאלתר: לויסיה צנכא. זורוק פלוני
או לא זורוק אין זה שבועת ציטוי
אלא שבועת שוא שהרי אין פלוני
צכשמו לזרוק ולא לזרוק: כז
כ"ע. דמחייב צלשבער: ושמואל
כרבי ישמעאל. דמחייב ליה [רקן
להצא: אליבא דר' ישמעאל כ"ע
לא פליגי כגון קונס דבר ומאי תנאי
הוא דלא מחייב ליה רב אליבא
דכרי ישמעאל וליתא לפלוגתא
כז ושמואל אליבא כדמפרש
ואזיל: כי פליגי צלשבער דר"ע.
כגון רב דר"ע פליגי ולא
דשמואל כמנאי דר"ע פטר
ליה שמואל וכל שכן לר' ישמעאל:
ד'.

בחטאת קאמרינן רבינא אמר כי קתני מידי
דהיייל אמירי דבר אכילה הוא שבועה
דהיייל אמירי דלאו בר אכילה הוא לא
קתני והרי הקדש דהיייל נמי אעצים ואבנים
אלא כי קתני (מידי) דהיייל אמירי דאית
בה ממשא שבועה דהיייל אמירי דאית
בה ממשא כגון שאישן ושלא אישן
לא קתני: **בתני'** אחד דברים של עצמו
ואחד דברים של אחרים ואחד דברים שיש
בהן ממש ואחד דברים שאין בהן ממש
כיצד אמר שבועה שאתן לאיש פלוני
ושלא אתן שנתתי ושלא נתתי שאישן
ושלא אישן שישנתי ושלא ישנתי שאזוק
צרו לים ושלא אזוק שזרקתי ושלא
זרקתי [ה. ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא
על העתיד לבא שנאמר יהרע או להטיב
אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא דברים שיש
בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה
והטבה מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר
לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב
לכך: **גמ'** ת"ר חומר בנדרים מבשבועות
שהנדרים חלים על דבר מצוה כדבר
הרשות: מה שאין כן בשבועות חומר
בשבועות שהשבועות חלות על דבר שאין
בו ממש כדבר שיש בו ממש: מה שאין
כן בנדרים: כיצד אמר שבועה שאתן
לפלוני ושלא אתן: מאי אתן אילימא
צדקה לעני ימושבע ועומד מהר סיני הוא
שנאמר נתון נתן לו אלא מתנה לעשירי:
והא"ר יוחנן והאומר שבועה שלא אישן ג':
ימים מלקין אותו וישן לאלתר התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג':
שאזוק צרו לים ושלא אזוק: איתמר שבועה שזרק פלוני צרו לים
ושלא זרק רב אמר ר' חייב ושמואל אמר רב אמר ר' חייב איתיה
בלאו והן ושמואל אמר פטור ליתיה בלהבא לימא בפלוגתא דר'
ישמעאל ור"ע קא מופלגי רתנן ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על
העתיד לבא שנאמר להרע או להטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא
דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה
מנין אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב
לכך רב דאמר כ"ע ושמואל דאמר כ"ע ישמעאל אליבא דר' ישמעאל כולי
עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא מחייב עליה רבי ישמעאל
לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא כי פליגי אליבא דר"ע רב כ"ע
ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מילתא דאיתא
בלהבא מחייב ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא לימא בפלוגתא
דכרי

שבועה בכל ענייני שבועה אינה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות דהיינו כשאוסר עצמו על החפץ ורבינו אלחנן תירץ צמס ר"י דשבועה
אפי' כשאומר ישיבת סוכה עלי שבועה אסר נפשיה מן חפלא לשון שבועה לא שייך אלא על עצמו וקונס לא שייך אלא על החפץ
שאוסר על עצמו כקרנן ולכך חלה נמי שבועה על השינה דלמר נפשיה עליה אבל צוק אסר שינה עליו ואין זה ממש וצ"ב
דנדרים (דף ע"ג) מסיק רבינא דנדרים נמי חלים מדרבנן על דבר שאין צו ממש והשתא אחי שפיר הא דלמר צריש נדרים (דף ע"ג)
לאחפוקי שבועות דלמר נפשיה מן חפלא ור"מ מפרש דלקמן (דף ע"ג) וצ"ב ד' נדרים (דף ע"ג) לא מייירי שאמר לשון זה יאסרו עלי
בשבועה אלא ה"ק כשאומר לשון ש"י שבועה אוסר פירות עליו ומייירי שאומר שבועה שלא אוכל פירות וצרו צפריס ל"ג שבועה אבל
אמר יאסרו שבועה אינו כולס אפי' צדבר הרשות משום דלמר חפלא עליה והשתא נמי יחול חומר נדרים מנשבעות: **א"י** והא"ר
יוחנן. למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דמקשה ליה צריש פירקין (דף ע"ג) גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל וי"ל דגבי אכילה
ליכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש דלאלתר קאמר א"כ התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו:
ושמואל דאמר ב' ישמעאל. וה"מ והא לעיל קאמר שמואל טעמא משום דליתא בלהבא וי"ל דאין זה מדברי שמואל אלא הש"ס
מפרש כן אליבא וכענין זה יש צממה מקומות צ"ב: **רב** דאמר כ"ע. ה"ק ה"ר עורא הנציא דהשתא רב דרש
ריבוי ומיעוטי ובהגוזל קמא (דף ע"ג) סבר רב כר"מ דלמר אומרים צעדים הרי שכן לפניך דאין נגולים כמקרקעי ומאן דאית
ליה דעבדים כמקרקעי דרש כללי ופרטי כדמוכח לקמן צ"ב שבועת הפקדון (דף ע"ג) ובהגוזל צמרא (דף ע"ג) וי"ל דאית ליה
שום מיעוט דממעט צעדים כדפרשיית לעיל צ"ב ק (דף ע"ג) ר"ע:

א) רש"ל מ"ו, ג) טו ג.ג.
בא. (תמורה ג.ג.) א) נדרים
ג: (טו) חוספתא נדרים
פ"א, ד) יבמות ק"ב: נדרים
טו. סוכה ג.ג. א) [קמן
מט: ו) גופייהו [כשארסין]
עלמו על הסוכה לא חיל.
כ"ל רש"ל, ו) [ז"ל פקין
דף קט. א) [נ"ע] חוס' וימא
מ: ד"ה ושהו חוס' צ"ק
יט. ד"ה רב אמי וי"ל.

תורה אור השלם

1. או נפש כי השבע
לבטא בשפתים להרע
או להטיב לכל אשר
יבטא האדם בשבעה
וְעַלְמָם מִמֶּנּוּ וְהָאֵלֹהִים יָדָע
וְאֵשֶׁת לְאִתְּחַת מֵאִלֹּהִים:
ויקרא ה' ד'
2. בתוך תתן לו ולא ירע
לְבָבְךָ בַּחֲתוּךָ לֹא יִבְגְּלֵךְ
הַיָּבֵר וְהָאֵלֹהִים יִבְרְכֶךָ
אֲלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂי וְיִבְלֵךְ
מִשְׁלַח יָדְךָ: דברים טו י

מוסף רש"י

שנאמר להרע או
להיטיב. אוכל להטיב לא
אוכל להרע, משמע את
עלמו והוא היין לכל דבר
שזואו כן ולא להשא,
להרע או להיטיב להבא
משמע (ע"ד ב.ב.)
שהנדרים חלים על
דבר מצוה. שבר אמר
קונס שאינו עושה סוכה, או
קונס שאינו מניח תפילין כל
עליו הנדר ואם עשה קס
ליה צנל יתל (נדרים יג.)
מה שאין כן בשבועות.
שאין נשבעין לנטל את
המצוה, דמשבע ועומד
מהר סיני הוא לקיים
ולכיה על חלה שבועה עליה
דאין שבועה חלה על
שבועה (שם). על דבר
שאין בו ממש. כגון
דבור שאין צו ממש (שם).
מלקין אותו. משמע
לשון ומשעה שילת
שבועה מפיו הרי הוא
נשבע על העמוד של אבן
שזואו של זבב. שז"ה על
דבר שזואו אסור, ומן
לקמן טו. דהיינו שבועת
שוא ומייבס על זדונה
מכות וכגון שהתרו בו
(סוכה ג.) או: לאלתר
מלקין אותו שישן, הואיל
דנדר צדבר שאין יכול
לעמוד בו (נדרים טו.).

רבינו הגנאל

שבועה חילא אמירי
דלאו בר ממשא הוא.
כגון שאזוק צרו
ליס ושלא אזוק א):
במתני' אחד דברים של
עצמו ואחד דברים של
אחרים [א'] יש בהם
ממש וכו'. ת"ר חומר
בנדרים שהנדרים חלים
על דבר מצוה כדבר
הרשות שאין כן
בשבועה. חומר בשבועות
שהשבועות חלות על
דבר שאין בו ממש
כדבר שיש בו ממש מה
שאין כן בנדרים: **פ"ב**
שאין פלוני ושלא אתן
אוקימנא בנשבע ליתן
מנחה לעשירי. אבל ליתן
צדקה לעני מושבע מהר
סיני הוא שנאמר בתוך
תתן לו ואין שבועה
חלה על שבועה. שאישן
ושלא אישן כו'. אוקימנא
בנשבע שלא ישן פחות
מג' ימים. אבל הנשבע
שלא ישן ג' ימים
מלקין אותו וישן לאלתר:
שאזוק צרו לים ושלא
אזוק כו'. אתמר שבועה
שזרק פלוני צרו לים
ולא זרק. שביעה שלא
זרק וזרק כו'. רב אמר
חייב דהא איתא בלאו
הן. ושמואל אמר פטור
דהא ליתא בלהבא. פי'
ליתיה בורוק. כלומר
אינו יכול לכופ חבירו
לזרוק צרו לים (המלח)
מיכן ולהבא. ואיתנין
לאוקמי חלוקתם בחלוקת
רב ישמעאל ור' עקיבא
ולא עמדה. ואסיקנא
כי פליגי אליבא דרבי
עקיבא רב כו' עקיבא
ושמואל אמר לך כי קא
מחייב ר' עקיבא לשעבר
במירו דאיתיה להבא אבל
במירו דליתיה להבא לא
מחייב אלא בפלוגתא

א) ע"י רש"י.